

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Iustitia Et Iure, Continens Tractatus De Prudentia, Fortitudine, &
temperantia, de Ieiunio, & Iustitia generaliter sumpta, de Iustitia
commutativa, nempe de Pactis, & Contractibus in genere, de Promissione,
& Donatione liberali, de Commodato, & Deposito, de Mutuo, & Vjura, de
Emptione, & ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

9. An si tradas debitum viro fideli censearis eo ipso ab obligatione
soluendi liberatus, tametsi ipse creditori non reddiderit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76677)

eum dotem §. si pater ff. soluto matrimonio, legatum factum filie à patre imputatur in eius dotem quam à genero pater exigebat. Neque obstat textus quo dicitur. Fachin. aduersus communem sententiam, in leg. pater. ff. de collat. dotis. vbi Pompon. inquit. Si pater pro filia dotem promiserit, deinde exheredatus, vel etiam emancipatus, & presertim legatum dederit, habebit filia etiam dotem precipuam, & legatum. Nam ibi non admittitur compensatio, quia legatum non est debitori factum sed filie, promissio verò dotis genero facta erat. Atque ita mirum non est compensatio locum non esse. Neque nem obest lex unica. §. sciendum. Cod. de rei uxoris act. vbi dicitur non esse imputandum legatum cum dote nisi specialiter pro dote ea maritus ei dereliquerit, cum manifestissimum sit testatorem qui non hoc adiecit voluisse utrumque consequi, quia id intelligendum est de debito ex conventionem ad dotem uxoris reddendam.

Sed an habeat compensatio locum habeat, cum legatum est in specie, & debitum legale in quantitate? difficultate non caret. Nam Barc. in leg. huiusmodi §. cum pater ff. de leg. 1. Couarruu. in dicto cap. officii de testament. numer. 2. negat dicitur tum ex leg. si pater pro filia ff. de collat. dotis & leg. 3. §. mulier. ff. de dote prelegata. tum quia vbius functionem non admittunt locus compensationi non est. Sed contrarium merito docuit Menoch. lib. 4. præsumpt. 2. par. præsumpt. 109. n. 35. & 37. Fachin. lib. 5. controu. cap. 34. Ducor quia in presenti non agitur de vera compensatione, sed de imputatione ad aquam parum refert, sit ne res computanda eius an diuersæ speciei. Neque obstat lex, si pater, quia ibi non negatur compensatio, quia est diuersæ speciei legatum à debito. Vnde enim hoc constat? Sed quia non fuit legatum factum ei cui testator debitor erat. In leg. verò 3. §. mulier, legatus fuit fundus diuersus ab eo qui in dotem erat receptus, & in super ipse fundus dotalis.

§. IX.

An si tradas debitum viro fideli censearis eo ipso ab obligatione solvendi liberatus, tamen si ipse creditori non reddiderit?

- 1 Status questionis proponitur.
2 Si debitum sit in specie ex contractu iusto deobligaris.
3 Si debitum sit in genere non videbitur alicui improbabile te excusatum esse.
4 Sed communis sententia sustinenda est.
5 Quid sit in specie debitum sit.
6 An ingressus religionis liberet à debiti solutione? Remissius respondetur.

1 Sæpe debitum creditori immediatè tradi non potest vel quia abiens est, vel quia periculum est amittendi bonam famam, & opinionem si debitum est delicto, & sciat creditor quis dampnum intulit. Quapropter consulti D. Thom. communiter receptus 2. 2. quæst. 62. art. 6. ad 2. Nauar. cap. 16. num. 67. eo uentum eligendum esse virum probum, & fidelem cuius manu debitum creditori tradatur. At potest contingere quod nuntio debitum percat, vel ipse prater opinionem vlturpet, & restitutionem intermitat. Quæstio ergo est, an debitor deobligatus existat? Qua in re.

2 Communis est doctorum sententia, si debitum sit in specie ex contractu iusto, te deobligatum esse ab illius redditione ut potè qui nullam iniustam lesionem feceris, neque rem acceptam habes, ex quibus capitibus obligatio restituendi oritur. Sic Ioann. Medin. de restitut. quæst. 2. fol. 7. Syluest. verbo restitut. 4. 3. vlt. Nauar. d. cap. 17. n. 67. Petr. Nauar. lib. 4. cap. 5. num. 12. Eman. Saa. verbo depositum n. 1. Paul. Laym. lib. 3. sum. sect. 1. tractat. 2. cap. 12. in fine, & colligitur ex cap. significante de pignori. vbi Panor. mit. Quodcumque verò sit debitum etiam in genere, vti est pecunia, triticum, oleum, vel indeterminatæ oues, boues, &c. & tradas creditoris famulo, alterivè illius domestico liber à restitutione eris, tamen si ad manus creditoris non perueniat, quia censuris domino, restituisse, gerit enim domesticus illius personam docuit Ioann. Medin. d. q. 2. Syluest. 4. q. vlt. Nauar. n. 4. Si autem res tradenda, sit pretiosa credo non cuiusque famulo, & domestico sed de quo constitit à domino speciali non habere mandatum tradi debere, neque enim huius mandati leuibus signis fides est adhibenda. Vt rectè aduertit Eman. Saa. verbo depositum. n. 7. Sunt enim in hac materia fraudes frequentissimæ.

3 Quod si debitum sit in genere siue ex contractu, siue ex delicto, & viro aliis fideli, & timorato tradas, cum per te ipsum tradere creditori non possis non detur cui probabile videatur te liberum à restitutione fore, esto in manu intermuntij percat. Quia ille modus restituendi videtur necessariò à creditore approbandus, cum nullus alius suppetat, quem debitor teneatur exequi ob absentiam, vel ob suæ familiæ periculum. Si enim creditor interrogaretur, an sibi magis gratum sit carere debito, vel tali periculo leui committi, absque dubio responderet hoc secundum sibi gratum fore; ergo ex præsumpta voluntate creditoris est restituti-

tio facta, ac proinde extincta obligatio, sicuti extinguitur ex traditione facta famulo creditoris, vel alteri mandatum habenti.

Deinde hic modus restituendi saltem per Confessarium est frequens, vti que receptus videntibus, & consentientibus. Ergo censetur illum approbare. Præterea si debitor scirent ab obligatione restituendi non liberari debito confessario tradito, à restitutione faciendâ in debitis ex delictis ferè omnes excusarentur, vtpotè impotentes restitutionem securam, & certam facere cui obligati sunt. Deinde hic modus restituendi moraliter certus est & securus & creditoribus utilis. Ergo illo debitores vrentes satis suæ conscientie, & creditoris utilitati consulunt. Ergo illo præstito censendi sunt omnino deobligati.

Fateor in hanc sententiam animum propendere, sed quia communiter doctores Ioann. Medin. & Sylu. supra Nauar. cap. 17. n. 67. Petr. Nauar. lib. 4. cap. 5. num. 10. L. eff. lib. 2. cap. 16. numer. 65. Petr. Laym. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 2. cap. 12. in fine. contrarium alitrum asserendum est debitorem non obligari à restitutione faciendâ, si Parochus, vel Confessarius cui debitum est traditum restitutionem non fecerit, quia creditor hanc modum restituendi non videtur absolute approbare, sed sub onere, & obligatione, vti si debitum sibi non fuerit traditum teneatur debitor eadem obligatione ac antea. Quod indicauit Innoc. in cap. si generanti de pignori. vbi remittens debitum per interpositam personam perdidit agentem non deobligatur à restitutione præstandâ.

Temperat autem Petr. Nauar. hanc sententiam, ne procedat cum res in specie debita est, quia eo casu perit creditori, cum absque culpa debitoris contingat ex sola malitia, vel negligentia Confessarij. Sed rectius docuit oppositum Paul. Laym. loco citato. Nam esto immediatè debitum perit ex culpa, vel negligentia Confessarij at mediatè, & remotè ex debitoris culpa in iniqua acceptione commissa perit. Non enim periret, si sublata non esset. Aliàs si de manu debitoris casu, vel malitiâ periret, non peritura apud dominum excusaretur debitor ab obligatione restituendi quod nullus concedit, quia esto culpa debitori non percat immediatè, satis est quod eius occasione percat.

Supererat dicendum quo pacto ingressus Religionis debitorem excuset à debitis soluendis. Sed hanc questionem pro viribus decidi. tract. 16. de statu religioso disp. 1. punct. 7.

§. X.

An, quando debitor excusatur à restitutione faciendâ, teneatur damnum eueniens & lucrum cessans compensare?

- 1 Affirmant aliqui.
2 Sed oppositum est verius.

1 Debere affirmat Mol. disputat. 754. numer. 3. quem sequitur Paul. Laym. lib. 3. sum. sect. 5. tractat. 2. cap. 16. numer. 2. Ducuntur quia rationi dissonum est velle debitorem in suum commodum solutionem differre non suscipiendo onus ex dilatione creditori contingens, maxime cum creditori præsumi non possit aliter dilationem consentire.

2 Sed oppositum verius censio cum Petro Nauarra. lib. 4. de restitut. cap. 4. numer. 46. ex parte Lessio. lib. 2. cap. 16. numer. 33. Quod vt distinctè probem distinguenda sunt debita ex contractu, & debita ex delicto: & in vtroque debito verum reputo debitorem excusatum à debiti solutione non esse obligatum dampnum emergens, aut lucrum cessans interim creditori obuentione relaxare. Nam si debitor es ex contractu, & legitime à solutione excusaris, non est vade tibi hæc obligatio imponenda sit, quod enim inquit Mol. & Layman, ex tacito contractu quo te obligas debiti solutionem differens in tuum commodum iacturam creditoris relaxare, nullo fundamento nititur. Neque enim iure naturali, nec positiuo is contractus dilationi solutionis necessariz annexus est: nam ius naturale solum obligat debitorem dampna creditori obuentione ex omni solutione culpabili reparare, non autem ea quæ obuentione ex omissione solutionis inculpabili, si in pactum non fuerint deducta; aliàs mutuatarius soluere obligabitur lucrum mutuantii cessans, vel dampnum emergens, eo tempore quo ex consensu creditoris munum retinet; tamen si non fuerit in pactum deductum, quod Doctores communiter reprobant, quia illud dampnum emergens, aut lucrum cessans per accidens est, nec debitori imputandum; cum illius non sit causa, nec reparandi obligationem susceperit. Quod igitur voluntas creditoris præstat, id ipsum præstat necessitas, quæ etiam iniusto creditore debitum retinere concedit. Si verò sis debitor ex delicto, & à solutione faciendâ excuseris, etiam videris excusatus à satisfactione dampni eo tempore creditori contingentis, quia non, est in mora soluendi, & consequenter nec causa iniusta illius dampni.

Quod si dicas satis videri esse causam media acceptione iniqua, & retentione saltem materialiter iniusta; si enim inique rem non accepisses dampna illa creditori non prouenerent. Ergo ex acceptione